

Asia: VN/5137/2022-OM-229

Ehdotus uudeksi valmiuslaiksi; työryhmän mietintö

1 luku. Yleiset säännökset

1 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

2 luku. Varautumisvelvollisuus

Yleisen varautumisvelvollisuuden organisatorista soveltamisalaa (6 §:n 1 mom.) koskevat huomiot:

-

Yleisen varautumisvelvollisuuden aineellista sisältöä (6-8 §) koskevat huomiot:

-

Muut 2 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

3. luku Poikkeusoloista ja lisätoimivaltuuksien käyttöönotosta päättäminen

Poikkeusolojen edellytyksiä (11 §, vrt. nyk. poikkeusolojen määritelmä) koskevat huomiot:

-

Poikkeusolojen alkamista ja päättymistä koskevaa päätöksentekoa (12 ja 21 §) koskevat huomiot:

-

Lisätoimivaltuuksien käyttöönottonenettelyä (13-20 §) koskevat huomiot:

-

Valtioneuvoston erityisiä seurantavelvollisuuksia (22 ja 23 §) koskevat huomiot:

-

4 luku. Poikkeusolojen hallinnan ohjaus ja hallinnon erityisjärjestelyt

4 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

5 luku. Lisätoimivaltuuksien käyttöperiaatteet ja soveltamista koskevat yleiset säännökset

5 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

6 luku. Hallinnon järjestäminen ja valtion taloudenhoito

6 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

7 luku. Työvoiman saatavuuden turvaaminen

7 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

Sähkönjakelun toimivuus on nyky-yhteiskunnan toiminnan kannalta elintärkeää. Tästä syystä esitämme, että kantaverkko- ja sähkönjakeluyhtiöt lisätään 40§ 2. momentin luetteloon tahoista, joihin 1. momentin poikkeuksia voidaan soveltaa.

8 luku. Työvelvollisuus

8 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

9 luku. Sotilaallisen puolustusvalmiuden turvaaminen

9 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

10 luku. Liikkumisen ja oleskelun rajoittaminen sekä väestön siirtäminen

10 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

11 luku. Otto-oikeudet ja palvelujen suorittamisvelvollisuus

11 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

12 luku. Väestön välttämättömän toimeentulon turvaaminen ja sosiaaliturvan muutokset

12 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

13 luku. Välttämättömien hyödykkeiden ja palvelujen saatavuuden turvaaminen

13 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

Sähkönjakelun toimivuus on nyky-yhteiskunnan toiminnan kannalta elintärkeää. Esitämme, että kanta- ja jakeluverkon tuottamat palvelut katsottaisiin yhteiskunnan toiminnan kannalta välttämättömäksi hyödyketuotannoksi ja sähköverkkoinfran vaatimat laitteet ja komponentit lisättäisiin 89§ luetteloon.

14 luku. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä koulutuksen turvaaminen

14 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

15 luku. Asumisen järjestäminen

15 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

16 luku. Rahoitusmarkkinoiden ja vakuutusmarkkinoiden turvaaminen

16 luvun (pl. 110 §) säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 1 kohtaa (vientikielto) koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 2 kohtaa (tuontikielto) koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 3 kohtaa (tiettyjen taloudellisten toimien kielto) koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 4 kohtaa (kotiuttamisvelvollisuus) koskevat huomiot:

-

110 §:n 2-5 momenttia koskevat huomiot:

-

17 luku. Energia-, vesi- ja jätehuollon turvaaminen

17 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

124–125 § Polttonesteiden säännöstely

Energiayhtiöt aliurakoitsijoineen tulee tunnistaa kriittisinä toimijoina ja polttoaineen saatavuuden turvaaminen tulee ulottaa sähköverkon häiriökorjaus- ja käyttötoimintaan. Säännöstelyprosessia ja sen toimintaa täytyisi harjoitella viranomaisten ja toimijoiden kesken.

127 § Sähkön toimituksen keskeyttäminen tai sähkön käytön kieltäminen

Pykälän soveltamisella on merkittäviä vaikutuksia jakeluverkkoyhtiöiden lakisääteisiin velvoitteisiin. Toimivaltuuksien käytön tulee olla teknisesti toteuttamiskelpoista eikä se saa johtaa ristiriitaan sähkömarkkinalain mukaisten velvoitteiden kanssa ilman selkeää oikeudellista perustaa.

Sähkön käytön kieltöjen valvonta on käytännössä haastavaa, sillä sähkönkäyttöpaikkojen käyttötarkoitus ei useinkaan ole yksiselitteisesti tunnistettavissa asiakastietojen perusteella. Esimerkiksi Vna 981/2022 johti yllätyksiin kriittisten sähkönkäyttöpaikkojen osalta, koska verkkoyhtiöllä ei välttämättä ollut edes sopimussuhdetta alueellaan toimivan asetuksessa määritellyn kriittisen sähkönkäyttöpaikan kanssa.

Kiertäviä keskeytyksiä ei voida käytännössä toteuttaa muuntopiirikohtaisesti (kuten työryhmä mietinnössä esitetään), koska kaukokäytettäviä laitteita ei ole muuntamotasolla. Jokainen rajoitusajankohta vaatisi kaksi käyntiä jokaisessa katkottavassa muuntopiirissä. Rajoitukset on mahdollista toteuttaa sähköasemien johtolähtötasolla mutta valitettavasti osumatarkkuus on heikko pitäen sisällään useita tai kymmeniä muuntopiirejä. Valmiuden rakentaminen muuntopiirikohtaiseen käytettävyyteen tulisi varsin kalliiksi. Keskeytysten resoluutio tulisi jättää perusteluissa teknologianeutraalisti verkkoyhtiön määriteltäväksi.

128 § Sähkön kulutuskiintiöt

Kuukausikohtainen kiintiö on vuosikiintiötä tarkoituksenmukaisempi, mutta siihen liittyy merkittäviä järjestelmä- ja toteutushaasteita. Toiminnallisuuksia ei ole valmiina ja ne tulisivat kehitettäväksi järjestelmiin.

Varsin lyhyissä sykleissä ja taajaan vaihtelevan tuotannon vuoksi kiintiöiden soveltamisen tulisi olla joustavaa siten, että järjestelmävastaava voisi käyttötilanteen mukaan antaa ylityksiä anteeksi tai aktivoida kiintiöt tarpeen mukaan tarpeettoman haitan minimoimiseksi.

129 § Jaksotetut keskeytykset kulutuskiintiön ylittyessä

Jaksotetut keskeytykset edellyttäisivät laajamittaista AMR-mittareiden etäohjausta. Tämä tulisi varmuudella aiheuttamaan haasteita järjestelmille ja laitteille.

Kaikki ohjaukset eivät poikkeusoloissa todennäköisesti onnistu tietoliikenneyhteyksien epävarmuuden vuoksi. Osa etäkytkennöistä epäonnistuu jo normaalioloissa, ja suuret ohjausmäärät voisivat johtaa lukuisiin paikan päällä tehtäviin kytkentöihin. Yli 3x63 A käyttöpaikat edellyttävät joka tapauksessa manuaalisia toimenpiteitä. Tämä voisi kuormittaa jo valmiiksi poikkeusolojen rasittamaa käyttö- ja ylläpitotoimintaa.

18 luku. Välttämättömien viestintä- ja postipalveluiden turvaaminen

18 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

19 luku. Ruoantuotannon turvaaminen

19 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

20 luku. Välttämättömän rakentamisen turvaaminen

20 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

Lakiehdotuksessa on tunnistettu perustellusti energihuollon rakentaminen. Esitys ei kuitenkaan kevennä rakentamisen muuta lupaprosessia eikä lupaprosessiin vaikuttava muu lainsäädäntö tunnista valmiuslakia tai poikkeusoloja. Asia olisi huomioitava niin, että poikkeusoloissa energian jakeluun äkillisesti vaadittava uudis- tai korvausrakentaminen voidaan toteuttaa mahdollisimman nopeasti.

III osaa koskevat yleiset kysymykset

Toimivaltuusosan rakennetta ja toimivaltuuksien sääntelytapaa koskevat yleiset huomiot:

-

Mahdolliset muut koko toimivaltuusosaa koskevat huomiot:

-

21 luku. Lisätoimivaltuuksien täytäntöönpanoa koskevat yleiset säännökset

21 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

22 luku. Lisätoimivaltuuksien täytäntöönpanoa koskevat erityiset säännökset

22 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

23 luku. Korvaukset

23 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

Esitämme, että valmiuslakiin lisätään lause, ettei säännöstelyn vaatimista sähkökatkoista synny suoran tai välillisen vahingon korvausperustetta katkon toteuttajalle.

Esitämme myös, ettei säännöstelyn aiheuttamia keskeytyksiä oteta lukuun Energiaviraston ylläpitämässä valvontamallissa laskettavassa keskeytyksen aiheuttaman haitan (KAH) tunnusluvussa.

24 luku ja rikoslain muuttamista koskeva lakiehdotus. Rangaistussäännökset

Valmiuslain 24 luvun ja rikoslain muuttamista koskevan lakiehdotuksen (2. lakiehdotus) säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

25 luku. Muutoksenhaku

25 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

HE-luonnoksen yleisperustelut

Vaikutusten arviointia koskevat huomiot:

Tampereen Sähköverkko Oy kiittää mahdollisuudesta lausua työryhmä mietintöön ja ehdotuksesta uudeksi valmiuslaiksi.

Yhteiskunta toimii myös poikkeusoloissa energiainfrastruktuurin varassa ja poikkeusolot sekä poikkeusolosuhteissa sovellettava valmiuslaki vaikuttaa merkittävästi verkkoyhtiöiden sekä koko energiainfrastruktuurin toimintaan. Edellytykset toiminnalle luodaan normaalioloissa ja toimintamallit sekä prosessit täytyisi suunnitella yhteistyössä viranomaisten ja toimijoiden kanssa riittävän pitkälle, jotta toiminta olosuhteissa, joissa tarpeet ja vasteajat toiminnan jatkumisen turvaamiseksi voivat olla vaativat ja lyhyet.

Esitetystä luonnoksesta valmiuslaiksi asetetaan verkonhaltijan henkilöstölle rikosoikeudellinen virkavastuu. Tämä on uutta emmekä näe tarkoitukselliseksi ulottaa vastuuta verkkoyhtiöiden yksittäisiin työntekijöihin saakka.

Säätämisyjärjestysperusteluja koskevat huomiot:

-

Muut HE-luonnoksen perusteluja koskevat huomiot:

-

Työryhmän mietintö

Uudistuksen tarpeellisuutta ja sen keskeisiä ratkaisuja koskevat yleiset kannanotot:

-

Muut työryhmän mietintöä koskevat yleiset huomiot:

-

Sihvo Petri
Tampereen Energia Sähköverkko Oy